

DİL ARAŞTIRMALARI

Journal of Language Studies

Yıl: 15, Dönem: 2021/Bahar, Sayı: 28

ISSN 1307-7821 | e-ISSN 2757-8003

YAYIN DEĞERLENDİRME
Review

Türkmen Türkçesi Grameri (Ses ve Şekil Bilgisi)

Yıldırım, Hüseyin (2020). *Türkmen Türkçesi Grameri (Ses ve Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 649 s. ISBN: 978-675-17-4557-6

Aydın Öztürk

Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara / Türkiye

✉ aydin.443135@gmail.com

ORCID 0000-0003-0138-8281

Atıf

Citation

Öztürk, Aydın (2021). Türkmen Türkçesi Grameri (Ses ve Şekil Bilgisi). *Dil Araştırmaları*, 28: 251-258.

Başvuru

Submitted

08.04.2021

Revizyon

Revised

29.04.2021

Kabul

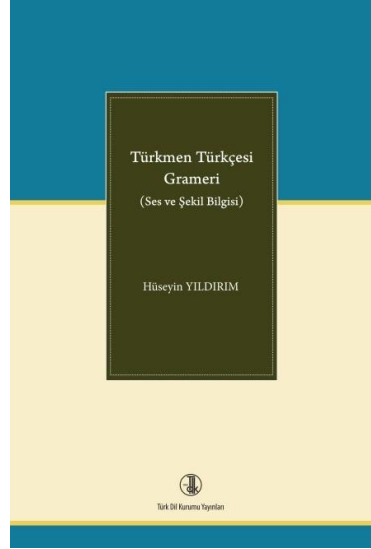
Accepted

29.04.2021

Çevrimiçi Yayın

Published Online

31.05.2021

Türkmen Türkçesi, Türk dilinin Güney-Batı (Oğuz) grubu lehçeleri arasında yer almaktadır. Yüzyıllar içinde Oğuz geleneğine bağlı zengin bir dil oluşturan Türkmenler, bu dilleri çerçevesinde tarihî ve kültürel sebeplerle Orta Asya'da müşterek Çağatay yazı dilinin ve Türkçenin kuzey kolunu oluşturan Kıpçak Türkçesinin de etkisinde kalmışlardır. Bu nedenle Türkmen Türkçesi mensubu olduğu Oğuz grubunun dil hususiyetlerini yansıtmakla birlikte Kuzey ve Doğu Türkçesinin özelliklerini de taşıması bakımından kendine has karakteristik bir yapıya sahiptir.

1990'lı yıllardan itibaren Sovyetler Birliği'nin dağılması ve bazı Türk topluluklarının bağımsızlığa kavuşmasını takiben Türk lehçeleri Türkoloji âleminde ilgi odağı olmaya başlamıştır. Bu süreçte bağımsızlığını ilan eden Türk cumhuriyetlerinden biri de Türkmenistan olmuştur. Bağımsızlıktan sonra Türkmen Türkçesi üzerine çalışmalar da yıllar zarfında giderek artmıştır.

Türkmen Türkçesi üzerine yapılan son çalışmalardan biri de Doç. Dr. Hüseyin YILDIRIM tarafından hazırlanan *Türkmen Türkçesi Grameri (Ses ve Şekil Bilgisi)* adlı çalışmadır. Ağustos 2020'de basımı gerçekleştirilen kitapta günümüz Türkmen Türkçesi ses ve şekil bilgisi bakımından eş zamanlı olarak incelenmiştir. Ele alınan her bir gramer konusu, *ses bilgisi* başlığında örnek kelimelerle; *şekil bilgisi* başlığında ise kelime ve cümle örnekleri ile anlatılmıştır. Getirilen örnek kelimelerin ve cümlelerin Türkiye Türkçesi karşılıkları da verilmiştir. İncelemede örnek cümleler italik, cümle içindeki gramer örneği ise koyu yazılarak vurgulanmıştır. Örneklerin zenginliği çalışmayı öne çıkartmaktadır. Bu bakımdan çalışma "örneklili" bir gramer özelliği taşımaktadır.

Kitap, kısa bir "Giriş" ve geniş bir "İnceleme" bölümünden oluşmaktadır. Yazarın çalışmasındaki esas maksadı Türkmen Türkçesinin ses ve şekil bilgisi hususiyetlerini ortaya koymak oluşu nedeniyle "Giriş" bölümündeki bilgiler kısa tutulmuş; gramer konuları ise ayrıntılı incelenip örneklendirilmiştir. Gerekli görülen yerlerde sayfa altlarına dipnotlar düşülerek açıklamalar yapılmıştır.

Giriş (s. 21-24) bölümünde Türkmenler, Türkmen boyları ve ağızları hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, Türkmen Türkçesinin tipik özellikleri (uzunlukların korunması, ünlü yuvarlaklaşması, pelteklik, söyleyişteki ünsüz benzeşmeleri gibi) üzerinde durulmuş; ayrıca Türkmenlerin kullandıkları alfabe hakkında bilgi verilerek Latin kökenli yeni Türkmen alfabesi Kiril alfabesindeki karşılıklarla tablo hâlinde gösterilmiştir.

Çalışmanın ana omurgasını oluşturan *İnceleme* bölümü *Ses Bilgisi* (s. 25-62) ve *Şekil Bilgisi* (63-612) ana başlıklarından oluşmaktadır.

Ses Bilgisi başlığı kendi içinde "Ünlüler", "Ünsüzler" ve "Genel Ses Yapısı" olmak üzere üç alt başlıktan ibarettir. Yazar, Türkmen Türkçesinde kullanılan ünlü ve ünsüzleri sınıflandırarak öne çıkan genel kullanım ve ses özelliklerini örneklerle anlatmıştır. *Genel Ses Yapısı* bahsinde ise Türkmen Türkçesinin tipik *ses özellikleri* ile *ses değişimleri* ve *ses olayları* üzerinde durulmuştur.

Ünlüler bahsinde, Türkmen Türkçesinde dokuz kısa ünlünün yanı sıra, bu ünlülerin uzun biçiminin var olması en karakteristik özellik olarak öne çıkmaktadır. Ünlülerin kısa biçimleri yazıda gösterilirken asli ve ikincil uzunluklar ise yazıda ayrı bir işaretle gösterilmeyip telaffuzda uzun söylenmektedir. Yazıda sadece bazı kelimelerde uzun olan /ü/ ünlüsü *güyç*, *süyç* örneklerinde olduğu gibi /üç/ biçiminde

yazılarak gösterilmektedir. Türkiye Türkçesindeki 8 ünlünün haricinde Türkmen Türkçesi yazı dilinde dokuzuncu bir ünlü olarak açık *ä* ünlüsü bulunmaktadır. Türkiye Türkçesinden farklı olarak /y (ı)/ ünlüsü arka damakta değil orta damakta teşekkül etmektedir. Saha (Yakut) ile Kırgız Türkçesinde görülen ve dudak çekerliği olarak adlandırılan ilerleyici ünlü benzeşmesi (/o/-/ö/) Türkmen Türkçesinde telaffuzda görülen tipik bir ses özelliğidir. Bu ses özelliğine göre Türkmen Türkçesinde ilk hecede yuvarlak bir ünlü ses varsa daha sonraki hecelerde gelen /e/ sesi /ö/ ve /a/ sesi /o/ olarak söylenir (*çörek* > *çörök*; *oglan* > *oğlon* gibi). Damak (kalınlık-incelik) uyumu oldukça sağlamdır. Dudak (düzlük-yuvarlaklık) uyumu ise imlada bozulmaktadır. Türkmen Türkçesinin bir imla özelliği olarak açık hece konumundaki ikinci hece ve üçüncü heceden itibaren /u/ yerine /y (ı)/; /ü/ yerine de /i/ şeklindeki yazılış dudak uyumunu bozar. Ancak söyleyişte ise dudak uyumuna uygun olarak telaffuz edilir (*uly* > *ulu*; *üzümçilik* > *üzümcülük* gibi).

Çalışmada *Ünsüzler* alt başlıklar hâlinde *ton bakımından, oluşma noktalarına ve temas derecelerine göre* sınıflandırmıştır. Latin kökenli Türkmen alfabesinde /c/ ünsüzü /j/, /v/ ünsüzü /w/, /j/ ünsüzü /z/, /y/ ünsüzü ise /y/ işaretleri ile karşılanmaktadır. Türkmen Türkçesinde /b/ ünsüzünün kelime ortasında /v/ olarak telaffuz edilmesi; /l/ ünsüzünün palatal söylenmesi; normal /n/ ünsüzü yanı sıra yazıda /ñ/ ile gösterilen geniz n'sinin var olması; /s/ ve /z/ ünsüzlerinin peltek telaffuz edilmesi; /w/ ünsüzünün Türkiye Türkçesindeki /v/'den farklı olarak dudaklar arasında söylenmesi; Arapça ve Farsça sözcüklerdeki /f/ sesinin /p/ olarak değişmesi; kelime başı /k-/'lerin çoğunlukla tonlulara /g-/ olması; Eski Türkçede çok heceli kelimelerin sonunda bulunan /-g/ ile ikinci hecesinin başında bulunan /g-/'lerin düşmesi gibi hususlar kitabın ünsüzler bahsinde vurgulanan tipik özellikler arasında yer almaktadır.

Ses Bilgisi bahsinde Türkmen Türkçesinin belirgin *ses özelliklerinin yanı sıra ünlü ve ünsüz ses değişimleri* örneklerle anlatılmış ve *tonlulaşma, ünsüz türemesi, ilerleyici ve gerileyici tam benzeşme* ile *yarı benzeşme, ünsüz uyumsuzluğu, ünsüz ikizleşmesi, göçüşme* (yer değiştirme) gibi *ses olayları* da incelenmiştir.

“İnceleme” bölümünün ikinci ana başlığı olan *Şekil Bilgisi* bahsinde önce kelimeler *basit, türemiş ve birleşik kelimeler* (s. 63-65) yapı bakımından sınıflandırılarak örneklendirilmiştir; sonra Türkmen Türkçesinde kelime türetmekte kullanılan ekler *yapım ekleri* (s. 65-173) başlığı altında ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur. Bu bahiste getirilen örnekler, Türkmen Türkçesinin en yeni ve güncel sözlüğü olan ve Türkmenistan İlimler Akademisi tarafından hazırlanıp 2016 yılında çıkan iki ciltlik *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlüğü* taranarak tespit edilmiştir. Örneklerin Türkmen Türkçesindeki söyleniş biçimleri, türemiş kelimenin Türkiye Türkçesindeki anlam karşılığı, kökü, kökün Türkiye Türkçesindeki anlam karşılığı verilmiş ve türemiş kelimenin sözlükte geçtiği sayfa gösterilmiştir.

Çalışmada “+jA, +jagaz, +jAk, +jXk, +jAñ, +çA, +çI, +çIIIk, +çXI,,+dyryk (+tyryk /+zyryk), +dAş, +gIllt, +XmtII/+mtII, +Imtlk/+mtIk, +In/+n, +kI, +lAç, +II, +lXk, +lag, +lAk, +lAy, +lAyIn, +mAn, +sIz, +rak/+räk” olmak üzere 26 Türkçe kökenli ve “+ana, +AndA, +ban, +baz, +dan, +dar, +gIn, +hana, +hor, +Istan/+üstan, +kär/ (+gä), +keş, +nama, +paraz, +zar, +zada, +zat” olmak üzere 17 alıntı kökenli isimden isim yapma eki; “-Aç, - AgAn/-gAn, -Ak/-k, -AlGA/-lgA, -jA, -jAñ, -ç, -dAjI, -g, -gA, -gAk, -gI, -gXç, -gXn, -gXr, -gXt, -I, -XjI/- ýjI, -Xk/-k, -Xm/-m, -Xn, -XndI/-ndI, -Xş/-ýIş, -mA, -mAç, -maça, -mAk, -mIt, -ut/-it, -Uw/-w, -waç, - wUk, -wul” olmak üzere 33 fiilden isim yapan ek; “+A-, +Al-/+l-, +Ar-/+r-, +jAr-, +jIrA-, +dA-, +IldA-/+UldA-, +XrdA-, +gAr-, +gXr-/+kXr-, +Xk-/+k-, +Xn-/+n-, +It-/+t-, +XrgA-, +lA-, +lAn-, +lAş-, +rA-, +sXrA-” olmak üzere 19 isimden fiil yapan ek; “-AlA-/lA-, -AkIa/-klA-, -AnkIrlA/-nkIrlA-, -jA-, -jAkIa- (-jUklA-), -jIrA-, -XnjIrA-/njIrA-, -gIIA-, -XmsIrA-, -Xşdlr/-şdlr-, -mA-, -mAlA-, -mArIa-, -UmjIrA-/mjIrA-, -l-, -n-, -ş-, -Ar-, -dAr-, -dXr-, -kez-, -r-, -t-, -z-” olmak üzere çatı eklerini de içine alan 21 fiilden fiil yapan ek işlek olup olmama durumları, ünlü ve ünsüz uyumlarına uyup uymadıkları, eklendiği kelimeye kattığı anlamlar bakımından değerlendirilerek örneklerle anlatılmıştır.

“Şekil Bilgisi” bölümünün ana alt başlığı olan *Kelime Türleri* (s. 175-612) bölümünde sırasıyla *isimler, sıfatlar, zamirler, zarflar, fiiller, edatlar, bağlaçlar ve ünlemler* üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur. *İsimler* (s. 175-206) bahsinde isim çekim ekleri; çokluk kategorisi ve eki, iyelik kategorisi ve iyelik ekleri, hâl kategorisi ve hâl ekleri, aitlik eki, isimlerde soru, isimlerde bildirme alt başlıklarında ele alınarak eklerin ses düzenleri ve kullanımları ile işlevleri değerlendirilmiştir.

Çokluk kategorisinde ekin ses düzeni, kullanımı ve işlevi örneklendirilmiştir. *İyelik* kategorisinde ünlü ile ve ünsüzle biten isimlerden sonra iyelik eklerinin kelimeye geliş şekilleri tablo içinde örneklerle gösterilmiş; kullanımla ilgili tipik özellikler *notlar* düşülerek açıklanmıştır. *Hâl* kategorisinde hâl eklerinden *yalın* hâl açıklanıp örnek cümleler verilmiş, *ilgi, yükleme, yönelme, bulunma, çıkma, vasıta, eşitlik* ve *aitlik* hâlleri eklerinin *ses düzeni ve kullanımı* örnek isimler üzerinde gösterildikten sonra *ekin işlevi* belirtilerek işlevlere dair cümle örnekleri getirilmiştir. *İsimlerde Bildirme* bahsinde; geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şartın olumlu ve olumsuz kullanımına dair tablo içinde örnek çekimlemeler yapılmış ve Türkmen Türkçesi eserlerden taranmış örnek cümleler getirilerek bu cümlelerin Türkiye Türkçesi karşılıkları verilmiştir. İsim çekim ekleri bahsinin sonunda ise *isimlerde aitlik* eki ve *isimlerde soru* üzerinde durulmuştur.

Sıfatlar (s. 206-230) başlığı altında, varlıkların rengini, soyut niteliklerini ve duyu organları ile algılanan niteliklerini; hacim, ölçü, şekil niteliklerini; varlıkların yapıldığı madde ile yer ve zamanı bildiren *niteleme sıfatları* (mele, gyzyl, ýaşyl, kyn,

ýeňil, ýakymly, ýyly, çişik, pes, tomusky vs.); işaret, sayı, soru, belirsizlik sıfatlarından oluşan *belirtme sıfatları* (ol, şol, hol, kyrk, müň, üçünji, iki sany, ýüzlöp, birlän-ikilän, nähili, näçe, aýratyn, telim vs.) örnek cümlelerle anlatılmış; ayrıca *sıfatlarda pekiştirme* (göm-gök, gaty, tüýs, örän vs.) ve *sıfatlarda derecelendirme* (gyzgylyt, ulurak, kiçiräk, sygymytyl, iň vs.) konuları cümle örnekleri ile incelenmiştir.

Zamirler (s. 230-257) bahsinde; “men, sen, ol, biz, siz, olar” *şahıs zamirlerinin* ve “özüm, özün, özi, özümüz, özünüň, özleri” *dönüşlülük zamirinin* hâl ekleriyle kullanımı, “bu/bular, şu/şular, şu/şular, şo/şol, şolar, ol/olar, hol” *işaret zamirlerinin* iyelik ve hâl ekleriyle kullanımı, yakınlık ve uzaklık bildiren *işaret zamirlerinin* hâl ekleriyle kullanımı tablolarla gösterilmiş ve kullanıma dair örnek cümleler verilmiştir. “Biri, bary, beýlekesi, ençeme, ähli, hemme, käsi, her, hiç, kim” gibi *belirsizlik zamirleri* ve “haçan, haýsy, näçesi, näme” vb. *soru zamirlerinin* iyelik ve hâl ekleriyle kullanımı tablo hâlinde gösterilmiş ve verilen örnek cümleler üzerinde pekiştirilmiştir.

Zarflar (s. 257-290) bahsinde, zarf türleri alt başlıklar hâlinde ele alınmış; ilgili başlıkta Türkmen Türkçesinde sık kullanılan zarflar italik olarak sıralanarak turnak işareti içerisinde Türkiye Türkçesi karşılıkları verilmiştir. Daha sonra da yine taranan eserlerden bu zarflardan bazılarının kullanım ve işlevini gösteren örnek cümlelerde getirilip cümleler Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. “Agşam, agşamara, basym, bireýyäm, bir salymdan soň, bir wagt, bu gije, bu wagt, daňdan, düýn, giç, eýyäm, häzir, indi, irden, kätewagt, owal, mundan soň, önňin, soňra, yaňy vs.” *zaman zarfları*; “aňryk, aşak, beýläk, gaýrak, ol taýyk, şol ýerik vs.” *yer-yön zarfları*; “azajık, az-kem, bir-birden, birneme, çalaja, edil, gaty, has, ikibir-ikibir, ikilenç, juda, kân, köp, öte, sähel, tüýs, günlöp vs.” *miktar zarfları*; “aman-sag, aňsat, berk, birbada, bütinleý, güpbe, ogrynça, täzeden vs.” *tarz zarfları* ve “nähili, nätüysli, näme üçin, näwagt vs.” *soru zarfları* bu ana başlık altında incelenen zarflara örnek olarak gösterilebilir.

Fiiller (s. 291-481) bahsi çalışmada geniş bir yer tutar. Bu başlık altında önce fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri *iyelik kökenli*, *zamir kökenli* ve *emir kipinde kullanılan şahıs ekleri* olmak üzere üçe ayrılarak tablo içinde gösterilmiştir. *Kipler* ana başlığı altında *basit kipler* (s. 292-337) ve *birleşik kipler* (s. 337-398) değerlendirilmiştir.

Basit kipler kendi içinde *bildirme kipleri* ve *tasarlama kipleri* şeklinde iki alt başlıkta incelenmiştir. *Bildirme kipleri* beş alt başlıkta ele alınarak *görülen*, *öğrenilen*, *şimdiki*, *geniş* ve *gelecek zaman* kipleri ve bu kiplerin ikinci, üçüncü kullanım tipleri olumlu, olumsuz ve olumlu/olumsuz soru biçimleri tablo içinde örnek çekimlerle gösterilmiş ve yine eserlerden taranan cümleler ile kullanım özellikleri örneklendirilmiştir. Aynı şekilde tasarlama kipleri de *şart*, *istek*, *gerekliklik* ve *emir kipi* olmak üzere sınıflandırılmış ve yine olumlu, olumsuz ve soru hâlleri

tablo içinde örnek çekimlerle ele alınmış; örnek cümlelerle de pekiştirilmiştir.

Birleşik kipler kendi içinde *hikâye*, *rivayet* ve *şart* başlıkları altında değerlendirilmiştir. Hikâye çekiminde bildirme kiplerinden *öğrenilen geçmiş*, *şimdiki*, *geniş* ve *gelecek zamanın hikâyesi* ile tasarlama kiplerinden *şart*, *istek* ve *gereklilik kipinin hikâyesi* örnekler üzerinde açıklanmıştır. Kullanımının hikâye çekimi kadar yaygın olmadığı belirtilen *rivayet* çekimi alt başlıklarında iki tip *öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti*, üç tip *şimdiki zamanın rivayeti*, *geniş* ve *gelecek zamanın rivayeti* ekleri, olumlu, olumsuz ve soru hâlleri örneklerle gösterilmiştir. Tasarlama kiplerinden *istek* ve *gereklilik kipinin rivayeti* de aynı şekilde açıklanmıştır. *Birleşik çekimler* başlığının son bölümünde ise *hikâye* çekimi kadar yaygın olmayan *şart* birleşik çekiminin bildirme kiplerinden *öğrenilen geçmiş*, *şimdiki*, *gelecek zaman*; tasarlama kiplerinden ise *gereklilik* kipiyle çekimi alt başlıklar hâlinde incelenmiştir.

Tasvir fiilleri (s. 398-423) fiiller konusunun üçüncü ana başlığı olarak ele alınmıştır. Yazar, Türkmen Türkçesinde oldukça zengin olduğunu vurguladığı bu tür fiilleri gruplandırmadan önce, tasvir fiili olarak kullanılan yardımcı fiiller ve tasvir ettikleri anlamlar verilmiştir. Bu fiillerden *bil-* yeterlik; *ber-* tezlik; *dur-*, *otur-*, *yat-* süreklilik; *başla-*, *uğra-*, *dur-*, *otur-* hareketin başladığını; *bol-*, *gutar-*, *goyber-*, *git-*, *gal-*, *geç-*, *çık-*, *goy-* hareketin olup bittiğini; *bar-*, *gel-* hareketin sürecini ve yönünü bildiren tasvir fiilleridir. Çalışmada bu fiillerin işlevleri örnek cümlelerle ortaya konmuştur.

Fiil bahsinin son konusu fiilimsilerdir. *İsim-Fiil Ekleri* başlığı altında *-mA*, *-mAk*, *-mAkIlk*, *-mAzIlk*, *-Xş/-ýIş* ekleri anlatılmıştır. *Sıfat-fiil Ekleri* başlığı altında geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman sıfat-fiil ekleri olan *-An*, *-dXk*, *-mXş*, *-ýan / -ýän*, *-jAk*, *-Ar*, *-mAz*, *-Ar ... -mAz* örneklerle incelenmiştir. *Zarf-fiil Ekleri* başlığı altında ise *-A / -ý*, *-y/ -i*, *-U*; *-Xp*, *-agada/ -ägede (-agadan, -ägeden)*; *-AndA*, *-AndAn*, *-Ansoň*, *-dlkÇA*, *-dUkÇA*, *-ýança/ -ýänçä*; *-All*, *-man/ -män*; *-mAzdAn* eklerinin ses düzenleri, işlevleri ve kullanılışları açıklanıp örnek cümleler içinde gösterilmiştir.

Görevli kelime türlerinden olan *edatlar* (s. 482-546) çalışmada *çekim edatları* ve *pekiştirme edatları* olarak iki grupta ele alınmıştır. Yalın hâldeki kelimeler ve ilgi hâli eki almış zamirlerle kullanılan çekim edatları *arkalı*, *babatda*, *babatdan*, *barada*, *barasynda*, *bäri*, *bilen*, *bilen bile*, *boýy*, *boýunça*, *çenli*, *çemeli/çemesi*; *çemeleri/çemesinde*, *deý/deýin*, *dek*, *dorusynda*, *gezek*, *gowrak*, *hakýnda/hakda*, *hökmünde*, *kimin*, *sapar*, *sary*, *sayın*, *sebäpli*, *zerarly*, *şekilli*, *tarapyndan*, *taýdan*, *töwegeri*, *üçin*, *ýaly*, *-Iş*, *-mAk*, *ýaly*, *-dlk ýaly*, *-An ýaly*, *-ýan/ ýän ýaly*, *-Ar ýaly*, *-mAz ýaly*, *-jAk ýaly*; yönelme hâli eki almış kelimelerle kullanılan çekim edatları *baka(n)*, *çenli*, *çen*, *değişli*, *deňiç*, *garaman*, *garamazdan*, *garaňda*, *garanynda*, *garşy*, *golaý*, *görä*, *derek*, *layyk*, *laýyklykda*, *meňzeş*, *sary*, *seretmezden*, *tarap*, *ýakyn*; çıkma hâli eki almış kelimelerle kullanılan çekim edatları ise *aňry/ aňryk*,

artyk, başga, başlap, bäre, beýläk, beter, daşary, ozal, öň, öňninçä, öňürti, özge, ötri, soň/ soňra, -AndAn soň/sonra, - Amsoň, -Aňsoň, -Amyzsoň/ -emyzsoň, -Aňyzoň, şeýläk edatlarıdır. Pekiştirme edatlarından *-a/ -ä, - ýa/ -yä, -Aý, -aý/ -äý, -eý/ (e:y), -Aýt, -bA, -mA, -da/-dä (-da:/-dä:), -dA, -ha/-hä/-h e, -how/-haw, -ow/-uw, hem, -Am, -ka/-kä/-kAn, -lA, -lAň, -lAý (-layt), -mI, -myka/-mikä, -mykan/- mikän, -sAnA* işlek olarak kullanılanlardır.

Bir başka görevli kelime türü olan *bağlaçlar* (s. 547-577) iki alt başlıkta ele alınmıştır. Bu başlıklardan ilki *Eşit Unsurları Birbirine Bağlayan Bağlaçlar* olup *we, u, bilen, hem; -Am, hem-de, bilen hem; bilenem, şeyle hem, -dA, -lI, -dIr* sıralama ya da paralellik görevinde; *emma, yöne, eýsem, eýsem-de bolsa, weli(n), emma weli(n), yöne weli(n), weli(n), yöne, ýogsa; ýogsam, ýogsa-da, bolsa; bolsa-da, bolmasa, bolmasa-da, ýogsam bolmasa, onda; onda-da, şonda; şonda-da, şeyle-de bolsa* zıtlık görevinde; *ýa, ýa...ýa/ ýa-da..., ýa-da, ýa-ha... ýa-da, ýa/ýa-da... -my/-mi, kä...kä..., kä...käte..., käte...käte..., dA...dA..., hem...hem...(-Am...-Am), ne...ne/ne-de..., bir...bir-de* karşılaştırma ve denkleştirme görevinde kullanılan bağlaçlardır. İkinci başlık ise *Cümle Başı Bağlaçları* olup *eger, eger-de, bardı-geldi* şart bildiren; *çünki, sebäbi* sebep bildiren; *diýip, diýen* aktarım bildiren; *haçan, onda, onda-da* ise zaman bildiren bağlaçlar olarak gösterilip verilen cümlelerle örneklendirilmiştir.

Şekil Bilgisi bahsinin sonucusu ise görevli kelime türlerinden *ünlemler* konusudur. Bu başlık altında Türkmen Türkçesinin ünlemler bakımından oldukça zengin olduğunu görüyoruz. Bu ünlemlerden *aý, ba-a, he-he, a, bay-bow, bay, bay-bay, bay-bu-u, be, be-e, be-heý, be-ýe, be-ýeý, bo-how, bu-uw/bu-u-uw, pah, pah-aý/pa-aý, arma(ň)/armaweri, bäh, bar bol(uň)/bar bolaweri, bay, bay-ba / bay-bay- ýow, berekella, jan-jan, hay, lepbey, hoş, salawmaleýkim / essalowmaleýkim, waleykim, işalla/enşalla, salam, tüweleme, ýaşa, ýit, walla, ä-hä/äh-ä, hä-ä, hä-h, hü-m* olumlu duygular ifade eden duyu ünlemleri; *äh, bi-yä, häý, heý, tüf, wah, ah, wah, way, ah, aý/äý, äI, beh, beh-beý, bay, bä-ä-y, hym, pahay, pa- hay / päheý, oh-o, o-h-o, öf-f/ öwf, toba-toba, way-ýeý, ah, juk, goý/ goýay, hä-ä-äý, wah, wa-eý, waheý, weý, weý-weý, arman, eý-weý-eý, wäk, way, wayeý, daat, dat-bidat, eý-way, heyhat, hiý-wiý. wä-ä, wah, way, wiý, bä/bä-ä, bäh-bä, ay, ay yog-a, be* olumsuz duygular ifade eden ünlemler; *ahaw/a-haw/ a-how/ ah-aw/ ah-ah- ow/ a-ho-ow, ahaý/äheý, aý/äý, aýu, aýuw, eý, e-heý/ e-he-eý, eý hoý, ha-aw/ ho-ow, haw/ how, hay/ heý hiý/ hiyh, hüş-ş/hüşt, o-how, höw-höw, horp-horp, mäh-mäh, hörele-hörele, püwşeýt-püwşeýt* seslenme ünlemleri; *ine, ynha, anha, ana, hanha, me, tä* gösterme ünlemleri; *hany, ýeri, bakaly, hä, belki* sorma ünlemleri; *hawa/ hawwa/ howwa, ýok/ ýak ,hökman, elbette, mümkin, ahryy(n), dogry* cevaplama, onaylama ünlemleri olarak Türkmen Türkçesinde yaygın biçimde kullanılır. Çalışmada bu ünlemlerin kullanımı ile ilgili de oldukça fazla örnek cümle yer almıştır.

Kitabın son bölümünde ise Türkmen Türkçesi metin örnekleri (s. 613-645) yer almaktadır. Çalışmada, örnek olarak getirilen metnin hem Kiril hem de Latin alfabesiyle yazılmış şekilleri peş peşe verilerek metin üzerinde alfabe karşılaştırması yapma imkânı sağlanmıştır. Ayrıca ilgili metnin Türkiye Türkçesine aktarılmış karşılığı da verilmiştir.

Kaynaklar (s. 647-649) bölümünde örnek cümlelerin alındığı taranan eserlerin künyesi ve yararlanılan çalışmalar gösterilmiştir. Burada çok fazla çalışma yerine sadece yararlanılan yeterli sayıda gramer, makale ve sözlük adı yer almıştır.

Türkmen Türkçesinin ses ve şekil özelliklerini zengin örnekli içeriğiyle ortaya koyan eser *örnekli bir gramer* çalışmasıdır. Türkmen Türkçesinin dil bilgisi üzerine hâlihazırda mevcut olan çalışmalar içinde en hacimli olma özelliğinin yanı sıra ayrıntılı inceleme ve örneklendirme yönüyle alanına önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede düşünüldüğünde kitap Türkmen Türkçesi alanında çalışanlar, bu alana ilgi duyanlar ve Türkmen Türkçesinin kurallarını öğrenmek isteyenler için faydalı olacak bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır.